

РЕЦЕНЗИЯ

от доцент доктор Юрий Петров Търкаланов,
Академия на МВР

на научните трудове, представени по конкурса за заемане на
академична длъжност „доцент”

в професионално направление 9.1. Национална сигурност (Организация
и управление извън сферата на материалното производство
(Митническо и финансово разузнаване), обявен в ДВ, бр. 103 от
23.12.2011 г.

на кандидата:

доктор Станислава Ивова Минева, главен асистент в
катедра “Сигурност и безопасност”, Юридически факултет,
ВСУ “Черноризец Храбър”

2012 г.

1. Обща характеристика на представените от кандидата научни публикации и разработки

Д-р Станислава Минева е представила за рецензиране 10 научни публикации и разработки в обем от 304 страници, групирани от нея както следва:

- монографии -1;
- монографии в съавторство -1;
- самостоятелен параграф в учебник- 1;
- учебни помагала – 1;
- статии – 3;
- доклади – 3.

Три от тях са публикувани преди присъждане на ОНС „доктор”, но нямат отношение към темата на дисертацията. Д-р Станислава Минева коректно е изключила 3 параграфа от монографичната разработка поради връзката им с темата на дисертацията. Намирам подобна връзка и по отношение на параграфа “Финансовото разузнаване и митническото разузнаване – съвременна рисктехнология за разузнавателна защита на конституционния ред” и не го приемам за рецензиране, въпреки сполучливото му поставяне в общия контекст на колективния монографичен труд “Разузнавателна защита на конституционния ред в демократичната държава”.

В научната си продукция д-р Минева е включила доклад за извършения от нея анализ на учебната документация на специалност

“ЗНС”, който приемам като доказателство за нейната учебно-методическа подготовка.

Д-р Станислава Минева е съсредоточила своите интереси към митническото и финансовото разузнаване. Намирам този подход за плодотворен, доколкото в тази сфера липсват достатъчно теоретични разработки и обобщения на практиката.

Основният от представените трудове е монографичното изследване „Митническо и финансово разузнаване”, макар и в книжното тяло (странно) представено като учебно помагало. Като обект на разработката е изведена институционализацията на митническото и финансовото разузнаване, а предметът е обвързан с технологичната страна на тяхната дейност.

Първата глава в най-общ смисъл разглежда предпоставките, наложили създаването на органи за митническо и финансово разузнаване – засилване на трансграничния характер на организираната престъпност, еволюцията в някои форми на престъпна дейност и появата на нови в условията на глобализация. Представена е типологизация на организираните престъпни групи в Европа на основата на географското базиране на техния център, стратегическите им интереси и стратегиите (методите) за създаване на позиции и оказване на влияние. Типологизацията по последния критерий обаче се нуждае от допълнителна конкретизация, доколкото посочените 3 типа поведение – използване на системно насилие, натиск върху правозащитните и правораздавателните органи и корупционно влияние върху националните и местните институции могат в различни

съчетания да се проследят във всички организирани престъпни структури.

По-нататък д-р Станислава Минева правилно акцентира на престъпления, които засягат финансовата и митническата система – пране на пари, трафик на наркотици, хора, контрабанда и пр. Формулировката обаче на подточките, разкриващи тези престъпления, не е особено сполучлива, както и разполагането им в параграфа, посветен на типологизацията на организираната престъпност в Европа.

Във втората глава появата на органите за финансово и митническо разузнаване е представено като етап от развитието на банковите и митническите институции – в хронологичен план, но най-вече като отговор на промените в престъпната среда. Проследени са промените в международната правна рамка, в правната рамка на европейски институции и на европейски страни. Анализът обаче би спечелил, ако беше направено по-ясно разграничение между актовете на Съвета на Европа и на ЕИО/ЕС. Разгледана е дейността на международни организации и специализирани институции за финансов контрол. Изложението е достатъчно пълно и дава представа за процесите на институционализация на митническото и финансовото разузнаване.

В тази част на разработката са разположени три параграфа, свързани с технологията на дейността на финансовото и митническото разузнаване. Следвайки изследователската рамка и формулирания предмет те биха могли да бъдат обособени в отделна глава. Д-р Минева е продължила изследването на рисктехнологията като специфична разузнавателна технология за финансовото разузнаване (в докторската

дисертация) и я е приложила и по отношение на митническото разузнаване. Като особено сполучлив отбелязвам осми параграф, в който на базата на сравнителен анализ на „новата” рисктехнология и „класическата” технология на разузнавателната дейност е изведено ново знание. Намирам тук един от основните приносни моменти в представените научни трудове.

Първите два параграфа на трета глава подробно разглеждат пътя на формирането на нормативната рамка, изграждането и еволюцията на структурите на финансовото и митническото разузнаване в България, като авторката успешно е продължила своите изследвания от докторската дисертация. Логичното място на тези параграфи все пак е в главата, свързана с обекта на изследването – институционализацията на органите на финансовото и митническото разузнаване. В този смисъл третият параграф би бил естествен завършек и обобщение на една отделна глава, посветена на особеностите на технологията на финансовото и митническото разузнаване. Без ни най-малко да поставям под съмнение резултатите от анализа на проблема, смятам, че по такъв начин тяхното изложение би придобило по-строен вид.

Участието на д-р Станислава Минева със самостоятелен параграф в учебника „Разузнаване” с основен автор проф. Д. Йончев и статията „Разузнаването в електронно-информационна среда” са израз на успешното развитие на научния и методически потенциал на кандидата в началния етап на нейния изследователски и преподавателски път.

Останалите публикации разглеждат отделни страни на централния обект на изследователски интерес и са успешна апробация на тези, развити и обобщени в монографичното изследване. Без да

подценявам значението на останалите, отбелязвам статията „Знанието за риска като проблематика в обучението на специалисти в българските университети” (разработена съвместно с д-р Г.Милева), която се основава на изчерпателен за българските висши училища (вкл. и Академията на МВР) емпиричен материал и поставя важен за висшето образование, особено в сферата на сигурността, проблем.

2. Оценка на педагогическата дейност на кандидата

Намирам тази оценка за важна при провеждане на конкурс за заемане на академична длъжност.

В това отношение д-р Минева представя доказателства за последователно и успешно развитие като преподавател във висше училище. Спечелила е конкурс за асистент през 2001 г. и е преминала през длъжностите старши и главен асистент. Защитата на докторската дисертация също свидетелства за успешното „вписване” в преподавателския и изследователски процес във ВСУ, който очевидно е натрупал потенциал за изграждане на собствена школа по проблемите на сигурността. Отбелязвам и обстоятелството, че в продължение на 6 месеца тя е изпълнявала длъжността „ръководител на катедра”, което е доказателство за развиване на умения в управлението на учебната и изследователската дейност.

Впечатляващо е разнообразието на учебни дисциплини, в които д-р Минева е участвала като асистент. Те на практика покриват преобладаващата част от знанието по проблемите на сигурността. Видно от представената документация, тя успешно е допълвала и развивала теоретичната подготовка с практически занятия и ръководство на самостоятелната работа на студентите. От 2010 г. тя

води и самостоятелни лекционни курсове. Отбелязвам и участието ѝ в реализацията на магистърската програма „Митническо разузнаване и разследване” с изпълнението на организационно-методически задачи.

3. Основни научни резултати и приноси

По мое мнение претендираните приноси като цяло са защитими, но им липсва диференциация по отношение на техния характер.

В теоретично отношение намирам за най-важно извеждането на ново знание за рисктехнологията в митническото и финансовото разузнаване като развитие на технологията на „класическото” разузнаване. В това отношение д-р Станислава Минева е обогатила съществуващите знания по теоретичните проблеми на разузнаването по отношение на източниците на информация, формите (стадиите) на разузнавателната дейност и е аргументирала допълнително тезата за наличието на т.нар. аналитично разузнаване в променящата се информационна среда. Подкрепям тази теза, защото я намирам за плодотворна и от теоретична, и от практическа гледна точка по отношение на ролята на разузнаването в демократичното общество.

В този контекст се вписват претендираните приноси за обосноваване на проактивния подход в противодействие на проявните форми на организираната престъпност; доразвиване на понятия, които обаче имат отношение не към аксиоматиката на националната сигурност, а характеризират разузнавателната дейност като част от нейната защита.

Категорично обаче не съм съгласен с част от формулировката на втория принос, посочен в справката, че методите за анализ и контрол на риска „се превръщат в инструмент, чрез който може ефективно да се регулират обществените отношения”.

В останалата си част претендираните приноси са свързани с трансфера на научни знания в преподавателската практика и могат да се приемат като практико-приложни с висока степен на условност. По-скоро в полето на практико-приложния аспект бих отнесъл насоките за използване на анализа и управлението на риска във финансовото и митническото разузнаване.

4. Критични бележки и препоръки по рецензираните трудове

На места в монографията трудностите в познанието на обекта (гносеологията) са представени преди описанието на самия обект (онтологията), което, поне в моите представи, предизвиква въпроси от гледна точка на принципите на научно изследване.

Могат да се открият и отделни неточности като:

- твърдението, че след 11 септември 2011 г. започва интензивно проучване на характера и предпоставките за фундаменталисткия тероризъм (с. 40 от монографичното изследване). На практика вниманието към ислямския радикализъм датира от по-рано.
- представянето на етапите на разузнавателния информационен цикъл на с. 125 от същата разработка.

Направените тук и по-горе забележки не променят общата положителна оценка на изследователската и педагогическата дейност на кандидата. Подчертавам и качеството на представената в конкурса документация, която подробно отразява нейното научно и педагогическо развитие.

5. Заключение

С представената научна продукция и преподавателски стаж д-р Станислава Минева отговаря на изискванията на Закона за развитието

на академичния състав в Р България и Правилника за прилагането му за заемане на академична длъжност „доцент”.

6. Оценка на кандидата

Давам положителна оценка за изследователските и преподавателските качества на д-р Станислава Ивова Минева за заемане на академичната длъжност „доцент” в професионално направление 9.1. Национална сигурност (Организация и управление извън сферата на материалното производство (Митническо и финансово разузнаване).

09.04. 2012 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Доц. д-р Юрий Търкаланов